

RhetoricaScandinavica

Vol 30 / 2026

**Tema:
Manifestets transformationer**

Tidskrift för skandinavisk retorikforskning
Nr. 92 – 2026

Abstract

RhetoricaScandinavica, ISBN 2002-7974

No 92, 2026, pp 52–67, Publisher: Retorikförlaget AB

 <https://www.doi.org/10.52610/rhs.v30i92.467>

Author Pernille Meyer, Aarhus University

 <https://orcid.org/0000-0003-4520-312X>

Title “The cycle of the year unfolds before your eyes and is felt within your chest” – The Use of “You” in The Green Youth Movement’s Manifesto *Levedygtigt Landbrug*. [“Årets gang sker foran dine øjne og mærkes inde i dit bryst” – Brugen af “du” i Den Grønne Ungdomsbevægelses manifest *Levedygtigt Landbrug*]

Abstract With the manifesto *Levedygtigt Landbrug* (2024), The Green Youth Movement presents a utopian vision for the future of sustainable agriculture. Among the manifesto’s most striking features is its recurring use of the personal pronoun “you”, through which the reader is directly inscribed into the envisioned future. Thus, *Levedygtigt Landbrug* is both a manifesto and a second-person narrative, and it is this intersection that forms the focal point of the article. Drawing on Maurice Charland’s theory of constitutive rhetoric and Louis Althusser’s concept of interpellation, I argue that the interpellation typically associated with the manifesto’s “we” is intensified and redirected when combined with the “you” of a second-person narrative; second-person narration possesses a particular interpellative potential, as the reader is positioned as the you-protagonist and ascribed a specific opinion. The article thus contributes new insights into the relationship between a manifesto’s use of pronouns and its attempt to reach its reader.

Keywords Manifesto, Second-Person Narrative, Constitutive Rhetoric, Interpellation, Utopia, The Green Youth Movement

Pernille Meyer, postdoc ved Institut for Kommunikation og
Kultur, Aarhus Universitet
pme@cc.au.dk / 0000-0003-4520-312X

Pernille Meyer:

“Årets gang sker foran dine øjne og mærkes inde i dit bryst”

– Brugen af “du” i Den Grønne Ungdomsbevægelses manifest *Levedygtigt Landbrug*

Med manifestet *Levedygtigt Landbrug* (2024) fremskriver Den Grønne Ungdomsbevægelse en utopisk vision for fremtidens grønne landbrug. Blandt manifestets mest iøjnefaldende virkemidler er den tilbagevendende brug af det personlige pronomen “du”, hvormed læseren indskrives direkte i fremtidsvisionen. *Levedygtigt Landbrug* er således både et manifest og en dufortælling, og det er netop dette krydsfelt, der er omdrejningspunktet for artiklen. Med afsæt i Maurice Charlands konstitutive retorik og Louis Althusseres interpellations-begreb argumenterer jeg for, at den interpellation, der typisk knyttes til manifestgenrens “vi”, forstærkes og forskydes i kombination med et dufortællings-du; duformen har et særligt interpellativt potentiale, idet læseren på direkte vis positioneres som du-protagonist og tilskrives en bestemt holdning. Artiklen bidrager dermed med nye indsigter i forhold til forbindelsen mellem et manifests pronomenbrug og bestræbelse på at nå sin læser.

Med manifestet *Levedygtigt Landbrug* (2024) fremskriver Den Grønne Ungdomsbevægelse en utopisk vision for fremtidens grønne landbrug.¹ I

1 Den Grønne Ungdomsbevægelse er en frivillig, aktivistisk bevægelse, der “kæmper for en grøn retfærdig fremtid” (dgub.dk). Bevægelsen blev stiftet i 2018 (Madsen, 2025, s. 81) og har siden da udgivet den klimapolitiske erklæring *En Grøn Retfærdig Fremtid* (2022) og håndbogen *Til fremtidens virksomheder* (2024) samt manifesterne *Retfærdig Naturbevarelse* (2023), *Levedygtigt Landbrug* (2024) og *Bevaringsværdig Byggebranche* (2025). I artiklen omtaler jeg Den Grønne Ungdomsbevægelse som afsender, selvom *Levedygtigt Landbrug*

fremtidsvisionen, der udfoldes i manifestets midterste del, er året 2045, og 2020'ernes landbrugsrevolution har forandret Danmark: Der er indført Grøn Værnepligt for at sikre, at alle hjælper til med den grønne omstilling af landbruget, tilflyttere strømmer til landområderne, der nu summer af aktivitet, langt færre lider af stress, angst og ensomhed, livet er vendt tilbage i fjordene, og vilde blomster vokser frit, hvor der før var ensartede græsplæner. Blandt manifestets mest iøjnefaldende virkemidler er den tilbagevendende brug af det personlige pronomen "du", hvorved læseren indskrives direkte i fremtidsvisionen: "Du stikker forsigtigt hånden ned i det kølige vand, og små glinsende fisk svømmer forbi den. Du trækker hånden op og glæder dig ved tanken om, at du skal ud og bade ved stranden i morgen" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 60). *Levedygtigt Landbrug* er således både et manifest og en dufortælling, og det er netop dette krydsfelt, der er omdrejningspunktet for artiklen.²

Manifestgenren er i sig selv et opråb – et forsøg på at transformere "words into actions" (Puchner, 2005, s. 12) – og et tilsvarende potentiale findes i dufortællingen; du'et peger ud af teksten mod læseren som en insisterende opfordring til refleksion og handling (se f.eks. Phelan, 1994; Mildorf, 2016; Meyer, 2024a). I *Levedygtigt Landbrug* optræder manifestgenrens "characteristic [...] 'we'" (Lyon, 1991, s. 104) i kombination med et dufortællings-du, hvilket resulterer i en særegen fortællekonstruktion, hvor afsender-vi'et – Den Grønne Ungdomsbevægelse – søger at indlemme modtager-du'et – læseren – i et større kollektiv: fremtidsvisionens vi, der handlede rigtigt i 2020'erne og nu lever i en bedre, mere bæredygtig verden.

Med *Levedygtigt Landbrug* som case udforsker jeg i artiklen pronomenbrugen i manifestet, der også er dufortælling. Mere specifikt spørger jeg: Hvordan kan duformen anvendes som led i et manifests konstitutive retorik? Og hvilke implikationer har det for interpellationen af læseren? Jeg argumenterer for, at den interpellation, der typisk knyttes til manifestgenrens "vi" (Lyon, 1991, s. 104), forstærkes og forskydes i kombination med et dufortællings-du; duformen har et særligt interpellativt potentiale, idet læseren på direkte vis positioneres som du-protagonist og tilskrives en bestemt holdning. Artiklen trækker således på Maurice Charlands konstitutive retorik og Louis Althusser's interpellations-begreb og bidrager med nye indsigter i forhold til forbindelsen mellem et manifests pronomenbrug og bestræbelse på at nå sin læser.

Manifestets konstitutive kraft

I "Constitutive Rhetoric. The Case of the *Peuple Québécois*" (1987) viser Charland,

reelt er forfattet af tolv klimaaktivister fra Den Grønne Ungdomsbevægelse: Sofie Østergård Danker, Christian Fromberg, Marcus Høgsbro Ottosen, Karen Krogh Nielsen, Solveig Omestad, Alberte Skriver, Ejvind Spence, Jeppe Svan, Tobias Unger Coff, Carina Valentin, Lea Wiggen og Astrid Therese Blom-Hansen.

- 2 Det skal i denne sammenhæng nævnes, at "manifest" henviser til en genre, mens "dufortælling" henviser til en fortælleform, dvs. hvorvidt en fortælling er skrevet i 1., 2.- og/eller 3. person.

hvordan uafhængighedsbevægelsen i den fransktalende Québec-region i Canada benyttede sig af konstitutiv retorik for at skabe "a *peuple québécois*" (Charland, 1987, s. 134) og derved legitimere konstitueringen af Québec som selvstændig stat: "In the telling of the story of a *peuple*, a *peuple* comes to be" (Charland, 1987, s. 140). Konstitutiv retorik rummer imidlertid et paradoks: For at skabe "a *peuple québécois*" må man antage, at et sådant folk allerede findes. "Det konstituerede, der bliver påkaldt og frembragt i situationen" (Madsen, 2023, s. 385), lyder Carsten Madsens udlægning af paradokset, "fremstilles, som om det var et givent faktum" (Madsen, 2023, s. 385). Konstitutiv retorik er altså, med Madsens ord, "en diskursiv genre, der gennem narrative virkemidler søger at skabe og forme et publikums sociale virkelighed" (Madsen, 2023, s. 379), og netop derfor, skriver Kira Skovbo Moser med henvisning til Madsen, kan manifestgenren forstås som konstitutiv: "Manifestet skriver sit verdenssyn frem, som om det er en objektiv sandhed, også selvom det ofte snarere er en personlig holdning eller politisk ideologi" (Moser, 2024, s. 183).

Centralt for Charlands konstitutive retorik – og således også for manifestgenren – er Althusseres interpellations-begreb. I "Ideology and Ideological State Apparatuses (Notes towards an Investigation)" ([1969] 1971) beskriver Althusser, hvis tænkning er forankret i marxismen, hvordan ideologi transformerer individer til subjekter:

ideology 'acts' or 'functions' in such a way that it 'recruits' subjects among the individuals (it recruits them all), or 'transforms' the individuals into subjects (it transforms them all) by that very precise operation which I have called *interpellation* or hailing, and which can be imagined along the lines of the most commonplace everyday police (or other) hailing: 'Hey, you there!' (Althusser, [1969] 1971, s. 174).

Interpellation opstår, skriver Charland i forlængelse af samme Althusser-citat, "at the very moment one enters into a rhetorical situation, that is, as soon as an individual recognizes and acknowledges being addressed" (Charland, 1987, s. 138).³ Når man, for at vende tilbage til Althusseres eksempel, reagerer på politibetjentens henvendelse, accepterer man samtidig den givne position. Denne position omtaler Edwin Black som en "second persona" (Black, 1970, s. 111), der findes i diskursen – i henvendelsen – som en model for "what the rhetor would have his real auditor become" (Black, 1970, s. 113). Den faktiske læser er altså i udgangspunktet ikke en second persona, men bliver det i en vis forstand, hvis læseren genkender sig selv i den fremskrevne virkelighed og accepterer positionen.⁴ Accepten af positionen som second persona implicerer imidlertid også en form for underkastelse; fordi den giv-

3 Alt sprog kan således forstås som interpellativt. Alligevel finder jeg det meningsfuldt at arbejde ud fra en antagelse om, at sproglige ytringer og narrative virkemidler kan være mere eller mindre interpellative, og i forlængelse heraf at f.eks. duformen, som nævnt indledningsvis, har et særligt interpellativt potentiale.

4 "accept af" skal her forstås som "identifikation med". Se *A Rhetoric of Motives* (1950), hvor Kenneth Burke peger på "identifikation" frem for "overtalelse" som retorikkens nøglebegreb.

ne position allerede er skabt, og man – ganske vist frivilligt – accepterer den, er man inden for fortællingens ramme reelt uden frihed. Charland uddyber:

Subjects within narratives are not free, they are positioned and so constrained. All narratives have power over the subjects they present. The endings of narratives are fixed before the telling. The freedom of the character in a narrative is an illusion, for narratives move inexorably toward their *telos*. The characters in a story are obviously not free (Charland, 1987, s. 140).

I modsætning til klassiske fortællinger, der har en slutning, er "the task of narrative closure" (Charland, 1987, s. 143) i forbindelse med konstitutiv retorik overladt til "the [...] constituted subjects" (Charland, 1987, s. 143). Konstitutiv retorik er således orienteret mod handling og lykkes kun, hvis de *ufrie* subjekter handler *frit* i den virkelige verden og derved bekræfter deres subjektposition og såvel indfrier som afslutter fortællingen (Charland, 1987, s. 141).

Også manifestgenren er, som det fremgår hos bl.a. Breanne Fahs, karakteriseret ved en orientering mod handling:

They [manifestos] are meant to communicate and convey an urgent sense that the world must change, and that social and political power belongs to everyone. They have no regard for 'wait and see' politics, tempered claims of incremental social change, or the more liberal sentiments of politeness and respectability. These documents instead present radical visions for change that starts at the root structures of things (Fahs, 2019, s. 34).

Manifestgenren kan beskrives som utålmodig; den udtrykker en "urgency" – et akut behov for forandring – og tolererer hverken tvivl eller tøven. I kombination med fremskrivningen af et bestemt verdenssyn som givet bliver denne "urgency" et vigtigt led i interpellationen, hvor accepten af en bestemt position – en second persona – må resultere i handling i den virkelige verden. Konstitutiv retorik placerer, ifølge Charland, "'narratized' subjects-as-agents into the world" (Charland, 1987, s. 143) og er i den forstand ideologisk; fortællingen skaber og former identiteter hos dem, der accepterer de givne positioner og, i sidste ende, handler derefter.⁵

Manifestgenrens interpellation knyttes, som nævnt indledningsvis, typisk til brugen af "vi". I manifeste, der også er dufortællinger, kompliceres dette forhold imidlertid; her optræder "vi" og "du" i kombination, og fordi modtager-du'et transformeres til en du-protagonist i teksten, både forstærkes og forskydes interpellationen. Nedenfor skal det handle om, hvordan de konstitutive mekanismer nærmere bestemt fungerer, når manifest møder dufortælling.

Manifestet som dufortælling

I *Manifestoes. Provocations of the Modern* (1999) udpeger Janet Lyon "vi" som manifestgenrens signaturpronomen (Lyon, 1999, s. 11). Manifestgenrens "vi" er, skriver

5 For en oversigt over eksisterende arbejde med konstitutiv retorik, se Therkildsen, 2025.

Lyon, "an inherently colonizing construction" (Lyon, 1999, s. 26); med "vi"-pronomenet giver afsenderen indtryk af at forene og tale på vegne af et væld af stemmer uden nødvendigvis at besidde en sådan autoritet. Herved interPELLERES læseren, der søges indlemmet i vi'et og enten må acceptere eller afvise det pågældende manifest:

the manifesto provides a foothold in a culture's dominant ideology by creating generic speaking positions; the nascent audience interpellated by 'we' is then held together as a provisional constituency through a linguistic contract. The potential audience of this contractual 'we' occupies the position of either supporting or rejecting the manifesto as a representative text (Lyon, 1999, s. 24).

I forlængelse af denne pointe forklarer Lyon, hvordan læseren, der afviser det pågældende manifest, i stedet indtager positionen som "the antagonistic 'you'" (Lyon, 1999, s. 24). I Lyons fremstilling er vi'et typisk i opposition til et du, og interpellationen knyttes således til vi'et og læseren, der identificerer sig med det:

The part of the potential audience withholding support ceases to be hailed in the 'we' of an audience, and in effect takes up the position of the antagonistic 'you' against whom the manifesto's charges are pressed. The part of the potential audience that assents becomes the 'true' audience and forms an affective identification with the manifesto's 'we.' (Lyon, 1999, s. 24).

Lyons fremstilling er rammende for klassiske manifeste, hvor "vi" er det dominerende pronomen, men ikke for manifeste, der, som *Levedygtigt Landbrug*, også er dufortællinger og ikke indeholder et modstander-du. Inden jeg udfolder, hvordan interpellationen i sådanne tilfælde udspiller sig, er det nødvendigt at uddybe, hvad der kendetegner pronomenbruget i dufortællinger.

I dufortællinger står læseren overfor et usædvanligt scenarie: Et du bliver tilsyneladende fortalt en fortælling om sig selv. Det er, som Helmut Bonheim påpeger, vanskeligt at finde "a believable motive for supplying him [the you-protagonist] with information which would be familiar to him" (Bonheim, 1983, s. 77), og den eneste logiske slutning må således være, konstaterer Henrik Zetterberg-Nielsen, at du'et netop *ikke* bliver tiltalt:

although the protagonist is designated by 'you' throughout the narratives, nothing at all suggests that he/she feels in any way addressed. He is not hearing voices, does not feel spoken to, let alone responds to the narrative (Nielsen, 2011, s. 66).⁶

Hvor 1.-, 2.- og 3. person i dagligdagssprog udpeger den, der henholdsvis taler, tales til og tales om, bliver du'et i dufortællinger snarere *omtalt* end *tiltalt*. Dette forhold – at et du bliver refereret til, men ikke tiltalt – er, for mig at se, det, der adskiller

6 Zetterberg-Nielsen er her på linje med Brian McHale, der tilsvarende fremhæver fraværet af "direct address" (McHale, 1987, s. 223) som karakteristisk for – i hvert fald postmodernistiske – dufortællinger.

dufortællinger fra andre fortællinger, hvor "du"-pronomenet optræder, og jeg foreslår på denne baggrund at definere dufortællinger som "*enhver fortælling, hvor et du bliver refereret til, men ikke tiltalt*" (Meyer, 2023, s. 146).⁷

Selvom du'et i dufortællinger ikke bliver tiltalt, vil læseren i mange tilfælde føle sig tiltalt. Dufortællinger er, som flere teoretikere har påpeget, i stand til at skabe en særlig grad af læserinvolvering (se f.eks. Phelan, 1994; Richardson, 2006; Mildorf, 2016); du'et peger, som nævnt indledningsvis, ud af teksten mod læseren som en insisterende opfordring til refleksion og handling. Når læseren, som i *Levedygtigt Landbrug*, desuden opfordres til at forestille sig, at hun er du'et, forstærkes læserinvolveringen yderligere. Læseren vil, hvis først hun accepterer positionen, gennem hele fortællingen forblive i rollen som protagonist, hvorved hun tilskrives bestemte tanker, oplevelser og følelser.

Netop derfor er dufortællingens "du", som manifestgenrens "vi", blevet beskrevet som interpellativt (se f.eks. Barthes, [1958] 1972; Kacandes, 1994; Newman, 2018; Sorlin, 2022; Meyer, 2024b).⁸ I sin anmeldelse af romanen, der blev kendt som den første dufortælling, Michel Butors *Valget* (orig. *La Modification*, [1957] 1960), omtaler Roland Barthes eksplicit duformen som "interpellation". Anmeldelsen er ganske vist skrevet før, Althusser introducerede sit interpellations-begreb, men også hos Barthes forbindes begrebet med ultimativ autoritet og skaberkraft. "[I]t is the creator's address to the creature, named, constituted, *created* in all his acts by a judge and progenitor" (Barthes, [1958] 1972, s. 93), skriver Barthes og fortsætter: "This interpellation is crucial, for it institutes the hero's consciousness" (Barthes, [1958] 1972, s. 93). Endnu mere fokus er der på duformens interpellative potentiale i "Your Body is Our Black Box. Narrating Nations in Second-Person Fiction by Edna O'Brien and Jennifer Egan" (2018), hvor Daniel Newman, med henvisning til Althusseres interpellations-begreb, argumenterer for, at "you-narration exposes the characters' vulnerability and submission to societal forces that appear to be inescapable" (Newman 2018, 60). Duformen udstiller, ifølge Newman, hvordan du'et er underlagt fortællingens forløb; du'et kan hverken høre fortællerens stemme eller svare tilbage. Dette forhold kan, som jeg antydede ovenfor, overføres til læseren, der, så snart hun accepterer positionen som protagonist, tilskrives et bestemt verdenssyn – omend hun, til forskel fra du'et i teksten, i praksis er fri til at afvise det.

Der er, mig bekendt, endnu ikke skrevet mange manifeste, der også er dufortællinger. Men det vil – bl.a. i lyset af duformens voksende udbredelse inden for litte-

7 Jeg lægger hermed op til en udvidelse af den udbredte forståelse af dufortællinger som fiktive fortællinger, hvor du'et refererer til fortællingens protagonist (Prince, 1987; Fludernik, 1993; Kacandes, 1994; DelConte, 2003; Richardson, 2006; Herman m.fl., 2010) ved at inkludere to grupper af fortællinger, der ikke tidligere er blevet betragtet og behandlet som dufortællinger: 1) fortællinger med et ikke-fiktivt indhold og 2) fortællinger med en jeg-protagonist. For en mere udfoldet udgave af mit argument, se Meyer, 2024a.

8 Bemærk desuden, hvordan "du"-pronomenet optræder i Althusseres eget eksempel, hvor politibetjentens henvendelse, som nævnt, lyder: "Hey, *you* there!" (Althusser, [1969] 1971, s. 174, min kursivering).

aturen – ikke overraske, hvis flere kommer til.⁹ En forudsætning for, at der er tale om et manifest i duform, er, at "du"-pronomenet ikke udelukkende anvendes som en læserhenvendelse, men også i reference til en du-protagonist. Duformen synes derfor især oplagt i manifeste, der, som *Levedygtigt Landbrug*, indeholder en utopi i form af en sammenhængende fortælling med en tydelig protagonist. I "The Critical Manifesto. Marx and Engels, Haraway, and Utopian Politics" (2013) beskriver Kathi Weeks manifestgenren som "a utopian genre" (Weeks, 2013, s. 216):

As attempts at 'social' dreaming,' that is, as exercises in thinking collective life and imagining futurity, manifestos can be understood as a species of utopianism, in this case, as a particular example of nonfiction writing with an eye to an as yet fictive future (Weeks, 2013, s. 217).

Manifestgenren placerer sig i spændingsfeltet mellem fiktion og ikke-fiktion; et manifest fremskriver visioner for fremtiden, samtidig med at det udspringer af og taler ind i en konkret virkelighed, der, ifølge dets afsender, kalder på forandring. I forlængelse heraf udpeger Weeks to utopiske funktioner: "to generate estrangement from the present and to provoke hope for a better future" (Weeks, 2013, s. 218). Utopisme og eskapisme er imidlertid ikke det samme, understreger David M. Bell i *Rethinking Utopia. Place, Power, Affect* (2017), og håbet må således forankres i fremskrivningen af et konkret sted: "*utopia is place: a non-existent one, perhaps [...]; but a place nonetheless*" (Bell, 2017, 5).¹⁰ Både duformen og utopien kan altså betragtes som eksplicit konstitutive; læseren indskrives som protagonist i et fremtidsscenario, der skabes og fremstilles som givet på én og samme tid.

Jeg vil nu vende blikket mod *Levedygtigt Landbrug*, hvor duformen aktivt bruges i fremskrivningen af en utopisk vision for fremtidens grønne landbrug. For at få greb om manifestets pronomenbrug og dets implikationer falder min læsning i to dele: Første del består af en kortlægning af de forskellige vi'er og du'er, mens anden del fokuserer mere specifikt på fremtidsvisionens dufortællings-du. Her viser jeg, hvordan Den Grønne Ungdomsbevægelse benytter duformen som led i manifestets konstitutive retorik og ved hjælp af den tilskriver læseren en bestemt holdning.

9 I forordet til *The Problems of Literary Genres*-særnummeret "Transmedial Second-Person Narrative" relaterer Joanna Jeziorska-Haladyj og Magdalena Rembowska-Pluciennik den voksende interesse for og udbredelse af dufortællinger til en større "du"-vending, "which recently marked the domains of philosophy [...], social sciences, psychology and neuroscience" (Jeziorska-Haladyj og Rembowska-Pluciennik, 2023, s.10). Betegnelsen "du"-vending er hentet fra Naomi Eilans introduktion til *The Second-Person. Philosophical Perspectives* (2016) med titlen "The You Turn".

10 I forbindelse med manifestgenren vil fremskrivningen af et konkret sted typisk være at finde i det, Lyon, med henvisning til Alain Meyer, omtaler som utopiske manifeste. Meyer skelner mellem tre former for manifeste: politiske, utopiske og kunstneriske (Lyon, 1991, 116).

Fra vi til du

Levedygtigt Landbrug består af tre dele, der følger manifestgenrens typiske kombination af "urgency, hope, and resolve" (Weeks, 2013, s. 222): Første del afdækker landbrugets økologiske, økonomiske og sociale kriser, anden del udfolder fremtidsvisionen, og tredje del præsenterer forslag til konkrete politiske tiltag. De tre dele bevæger sig mellem to temporale planer – fra nutid til fremtid til nutid – hvilket reflekteres i brugen af "vi" og "du".

Manifestets første og sidste del er karakteriseret ved et tydeligt markeret afsender-vi og modtager-du. Afsender-vi'et – Den Grønne Ungdomsbevægelse – er fra begyndelsen mest fremtrædende, men optræder ofte side om side med et mere generelt vi, som læseren indskrives i: "I processen med at skrive denne bog har vi mødt mange ildsjæle, hvis tanker og idéer har givet os allermest håb for den lyse fremtid, vi kan gå i møde, hvis vi, i fællesskab, finder viljen" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 7, mine kursivering). Hvor det første vi henviser til Den Grønne Ungdomsbevægelse, inkluderer de følgende to vi'er både Den grønne Ungdomsbevægelse, læseren og enhver anden dansker, der kommer til at gå en lys fremtid i møde, hvis ellers vi handler rigtigt og ændrer kurs i tide. Afsender-vi'et træder desuden tydeligt frem i Den Grønne Ungdomsbevægelses formulering af manifestets formål: "Vi skriver dette manifest for at insistere på, at landet kan og skal ligge anderledes" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 7, min kursivering). Her udtrykkes et akut behov for forandring, og ti sider senere fremgår den "urgency", Fahs peger på i forbindelse med manifestgenren, om muligt endnu mere direkte: "på randen af økosystemer i kollaps har vi ikke længere et valg" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 17, min kursivering). Vi'et er igen skiftet fra det specifikke afsender-vi til det mere generelle vi, jeg omtalte ovenfor, hvorved genopretningen af de truede økosystemer gøres til et fælles anliggende, vi alle må forholde os til og handle på.

Afsender-vi'et henvender sig til et modtager-du – læseren – der ligeledes er særligt fremtrædende i manifestets første og sidste del. I flere tilfælde anvendes afsender-vi'et og modtager-du'et i kombination i forsøget på at nå læseren og appellere til fælles handling: "Vi håber, at vores vision vil nære et spirende håb og tænde *dit* mod til at handle. Utopien er nærmere, end *du* tror" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 39, mine kursivering). At appellen til handling rettes mod et du, understreger, hvordan modtager-du'et er uden for – og dermed forskelligt fra – afsender-vi'et: Afsender-vi'et er den aktive part, der handler, mens modtager-du'et endnu er den passive part, hvis "mod til at handle" først må tændes. Manifestet afsluttes ligeledes med en appel til handling i form af en direkte læserhenvendelse:

Vi håber, at denne bog har inspireret *dig* til at tage aktiv del i at sprede drømmen om fremtidens landbrug. Om det så er ved at blive en del af Den Grønne Ungdomsbevægelse, smide alt, hvad *du* har i hænderne, og starte på Den Regenerative Jordbrugsskole eller ved at give *vores* bog til en ven, et familie-

medlem eller en af landets magthavere (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 144, mine kursiveringer).

Manifestgenren er, som nævnt indledningsvis, i sig selv et opråb, og netop derfor synes brugen af "du" særligt oplagt, både i form af klassiske læserhenvendelser som i eksemplerne ovenfor, men også i form af det mere atypiske dufortællings-du, som jeg behandler senere i afsnittet. Modtager-du'et opfordres i manifestets sidste linjer til at "tage aktiv del" i projektet – hvad enten det er ved at omlægge tilværelsen fuldstændigt eller ved at give bogen videre til en eller flere andre – og i den forstand fuldbyrde fortællingen; manifestets konstitutive retorik lykkes først, hvis accepten af subjektpositionen resulterer i handling i den virkelige verden. Men hvem er modtager-du'et? Hvilken second persona opererer manifestet med? Umiddelbart kan manifestet virke til at være rettet mod enhver læser, men som Lyon peger på, er der forskel på manifestets potentielle og sande publikum. I de klassiske manifeste, Lyon beskæftiger sig med, indlemmes det sande publikum i vi'et. Hos Den Grønne Ungdomsbevægelse er det imidlertid du'et, det sande publikum i første omgang identificerer sig med. Modtager-du'et er således (endnu) ikke en del af Den Grønne Ungdomsbevægelse, men er venligt stemt over for bevægelsens politiske standpunkt; hun behøver blot en påmindelse om situationens alvor og en fornyet tro på, at det er muligt at gøre en forskel.

I manifestets midterste del – fremtidsvisionen – ændrer brugen af "vi" og "du" karakter, og afsender-vi'et og modtager-du'et fra nutidsplanet træder mere i baggrunden. Et eksempel på den ændrede brug af "vi" ses i følgende passage:

Vi havde i mange år befundet os i en bedøvet tilstand, hvor *vi* hverken mærkede naturens rytme eller vores egen. Men da *vi* indså krisernes omfang, valgte *vi* en ny retning. *Vi* besluttede, at dyrkningen af jorden og bevarelsen af naturen skulle være en del af alles dannelse, helt fra barnsben af (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 43-44, mine kursiveringer).

I passagen henviser vi'et ikke udelukkende til Den Grønne Ungdomsbevægelse, men til hele Danmarks befolkning, der i fremtidsvisionen befinder sig i en bedre, mere bæredygtig verden. Hvor nutidsplanets mere generelle vi, jeg omtalte ovenfor, omfatter læseren, er det imidlertid mere uklart, hvorvidt det også er tilfældet her. Det skyldes ikke mindst tilstedeværelsen af du'et, der, til forskel fra modtager-du'et i manifestets første og sidste del, er et dufortællings-du.

Du sidder ved et åbent vindue i en elbus, der suser afsted på landevejen, mens skumringen kaster sit gyldne lys over landskabet. *Du* kører forbi en vild eng, hvor der ligger en ko og tygger drøv. Det er en af årets første aftener. Luften føles lun. Hvis *du* lukker øjnene og lytter efter, kan *du* udover bussens elektriske summen høre en doven insektsymfoni og et svagt kor af sangfugle. Lydene flyder sammen, og det føles nostalgisk og nyt på samme tid (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 53, mine kursiveringer).

Passagen, der er manifestets første dufortællings-passage, illustrerer tydeligt, hvordan du'et har transformeret sig fra et generelt modtager-du til en mere specifik du-

protagonist. Du'et befinder sig i en elbus på vej gennem et grønt landskab og bliver snarere omtalt end tiltalt; intet indikerer, at du'et kan høre fortællerens stemme eller svare tilbage. Samtidig er læseren bevidst om, at hun ikke er du'et: Hun sidder ikke i en elbus, hun ser ikke en ko tygge drøv, hun hører hverken insektsymfoni eller sangfugle. Alligevel vil samme læser med allerstørste sandsynlighed føle sig tiltalt – også selvom der ikke er tale om en direkte læserhenvendelse, som det er tilfældet i forbindelse med modtager-du'et i manifestets første og sidste del. Det skyldes formentlig dels "du"-pronomenets udpegende karakter, dels dets "åbenhed"; enhver læser kan i princippet reagere på den tilsyneladende henvendelse og acceptere den fremskrevne position. Der konstitueres altså en regulær du-protagonist, men denne er uden specifikke kendetegn; hverken alder, køn eller udseende fremgår. Noget tilsvarende gør sig gældende i forbindelse med landskabet, hvis beskrivelser er uden stedsmarkører og fremstår tidløse trods den eksplicitte årstalsangivelse: 2045. Landevejen og den vilde eng kan lige så vel befinde sig i Jylland som på Fyn eller Sjælland. Begge dele medvirker til, at læseren uden videre kan forestille sig, at hun er du'et, der i elbus rejser gennem landskabet. Hvad formålet med denne form for læserinvolvering nærmere bestemt er, vender jeg tilbage til i læsningens anden del.

Også i fremtidsvisionen kombineres brugen af "vi" og "du":

Vi oplevede med stor lettelse, at livet i vandet vendte tilbage endda hurtigere, end *vi* havde forventet. I mange år var *vi* bekymrede for, om skaden, *vi* havde forvoldt, var uoprettelig. *Du* husker tilbage på sommeren 2023, hvor adskillige danske fjorde, åer og have blev erklæret døde, fordi livet i vandet ikke længere kunne trække vejret. Heldigvis handlede *vi* på eksperternes opråb i tide (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 59, mine kursivering-er).

I passagen kompliceres det pronominalt markerede skel mellem vi'et og du'et. Umiddelbart er du'et uden for vi'et, men passagens sidste vi udfordrer en sådan udlægning. Du'et mindes de døde åer og fjorde i 2023 og synes i kraft af den fælles erindring at blive indlemmet i først det følgende vi, der handlede på eksperternes opråb i tide, og dernæst det foregående vi, der med stor lettelse oplevede livet i vandet vende tilbage. Den Grønne Ungdomsbevægelse positionerer altså læseren som en du-protagonist, der veksler mellem at stå uden for og indgå i fremtidsvisions vi, der, som du'et, har oplevet overgangen til et levedygtigt landbrug.

Kortlægningen af de forskellige vi'er og du'er i *Levedygtigt Landbrug* tydeliggør bl.a. det frugtbare i at skelne mellem tiltale og reference i forbindelse med brugen af "du"-pronomenet. Hvor modtager-du'et bliver *tiltalt*, bliver fremtidsvisionens du-protagonist *refereret til*, samtidig med at læseren, der involveres og positioneres som protagonist, med allerstørste sandsynlighed *føler* sig tiltalt. Denne skelnen er central inden for studiet af dufortællinger (se f.eks. McHale, 1987; Nielsen, 2011; Meyer, 2024a), men optræder ikke hos Lyon, hvor "du"-pronomenet i manifestet fungerer som i dagligdagssprog; modstander-du'et er i højere grad udtryk for en læserhenvendelse end en du-protagonist.

I anden del af min læsning fokuserer jeg mere specifikt på fremtidsvisionens

dufortællings-du og dets indvirkning på læseren: Er der reelt tale om en invitation, når Den Grønne Ungdomsbevægelse som optakt til og undervejs i fremtidsvisionen opfordrer læseren til at forestille sig, at hun er du'et?

Invitation eller interpellation?

"[V]i står midt i en forestillingskrise, og [...] det kræver store nye drømme, for at vi kan begynde at fornemme konturerne af en fremtid for landbruget inden for de planetære, økonomiske og socialt bæredygtige grænser" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 38). Sådan lyder det fra Den Grønne Ungdomsbevægelse som optakt til fremtidsvisionen i manifestets midterste del, der bærer titlen "Visioner". Den Grønne Ungdomsbevægelse omtaler selv fremtidsvisionen som en utopi (se f.eks. Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 39) og understreger nødvendigheden af at "turde *forestille* sig en anderledes verden" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 38, min kursivering). Det står således hurtigt klart, at manifestet griber til fiktionen for at overbevise sin læser om, at den faktiske verden kan – og skal – se anderledes ud. Weeks udpeger, som nævnt, to utopiske funktioner, hvoraf den anden – "to provoke hope for a better future" (Weeks, 2013, s. 218) – her synes at være mest fremtrædende. Med malende beskrivelser af græssende køer og summende insekter søger Den Grønne Ungdomsbevægelse at tænde "a utopian hope" (Weeks, 2013, s. 221), så læseren indser, hvordan verden kunne komme til at se ud – og samtidig tror på, at utopien ikke er uden for rækkevidde.¹¹

Når den første utopiske funktion – "to generate estrangement from the present" (Weeks, 2013, s. 218) – umiddelbart er mindre fremtrædende, skyldes det muligvis den aktuelle politiske situation, som manifestet udspringer af og taler ind i. Der er i dag, skriver Den Grønne Ungdomsbevægelse, "enig[hed] om, at de økologiske kriser er alvorlige, menneskeskabte og kræver handling" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 5). Uenigheden ligger altså, ifølge Den Grønne Ungdomsbevægelse, et andet sted, nemlig i krisehåndteringen og de forskellige holdninger til, hvad en grøn omstilling konkret skal indebære. Denne udlægning får i "Genreanalyse. Manifestet *Levedygtigt Landbrug*" (2025) Daniel Madsen til at beskrive *Levedygtigt Landbrug* som et atypisk manifest; der konstitueres ikke, uddyber Madsen, "et tydeligt 'os' og 'dem' i teksten" (Madsen, 2025, s. 84). I manifestets første afsnit, "Alt det, vi har at vinde", trækkes fronterne ganske vist op: "På den ene side står miljøorganisationer, klimaforskere, aktivister og andre bekymrede borgere, og på den anden side et flertal af politikere og magtfulde lobbyorganisationer. Midt imellem står landmændene" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 5). Men manifestet insisterer på, at i hvert fald politikere og landbrugere kan nå gennem samtale (Madsen, 2025, s. 85): "Den krigsiver og antagonisme, som normalt kendetegner manifestet, trænges i baggrunden, da stort set alle relevante aktører i værket

11 Weeks anden utopiske funktion – at skabe håb for en bedre fremtid – bliver desuden tydelig i den tilbagevendende brug af ordet "håb" i manifestet: "Det håbefulde opråb" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 5), "vitalt håb" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 11) og "spirende håb" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 39).

beskrives som nogle, der går ind for den grønne omstilling" (Madsen, 2025, s. 85-86). Manifestet indeholder altså ikke et modstander-du, og Den Grønne Ungdomsbevægelse søger snarere at holde sammen på "et nationalt kompromis" (Madsen, 2013, s. 88) end at udpege og angribe modstandere. Madsen forholder sig imidlertid ikke til, hvordan brugen af fremtidsvisionens dufortællings-du bliver et vigtigt virkemiddel i Den Grønne Ungdomsbevægelses bestræbelse på at nå læseren.

I begyndelsen af manifestets midterste del skitseres fremtidsvisionen i sin helhed:

Vi skal til den nære fremtid, hvor vi sammen ser tilbage på den landbrugsrevolution, der prægede 2020'erne. Du lever nu i en verden, hvor vores forbundethed til hinanden, til jorden og til andre arter er fuldkommen anderledes end den, du kender i dag. Du starter på en forårsbrusende bustur og ender indenfor i varmen, i ly for vinterens voldsomme storme. Du vil undervejs, som små ophold i din fremtidsrejse, møde nogle af de virkelige mennesker, der lige nu tager de første spadestik mod et levedygtigt landbrug (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 39).

Fremtidsvisionen er Den Grønne Ungdomsbevægelses forsøg på "at skabe en ny fortælling" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 38). Denne fortælling er, som nævnt, udformet som en dufortælling, hvor læseren – i kraft af både "du"-pronomenet og den foregående appel til forestillingsevnen – positioneres som protagonist. Samtidig gør præsensformen på et fortælle-mæssigt plan fremtid til nutid, hvorved en alternativ virkelighed bliver til.

Den direkte appel til læserens forestillingsevne er at finde flere steder i manifestets midterste del, hvor bestemte scenarier fremskrives: "*Forestil dig* nu, at du står i dit køkken. Det er slut september, og du roder i den restkasse, du fik med hjem fra høstfesten i går" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 77, min kursivering) og "*Forestil dig* et 2045, hvor de områder, der før var tynget af affolkning og en aldrende befolkning, nu er kendetegnet ved tilflytning og sprudlende aktivitet" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 85, min kursivering). Igen er kombinationen af "du"-pronomen, appel til læserens forestillingsevne og præsensform interessant; læseren inviteres til at forestille sig en række scenarier, men så snart invitationen – og dermed positionen – accepteres, opstår interpellationen. Med andre ord har læseren, der i udgangspunktet frivilligt accepterer positionen, ingen indflydelse, hvad angår fortællingens videre forløb. En fortællings forløb ligger, som Charland påpeger, fast, og dens karakterer er reelt uden frihed.

Det bliver i en passage som den følgende tydeligt, hvordan du'et tilskrives bestemte tanker, oplevelser og følelser, der tilsammen former et bestemt verdenssyn: "Du har med dine egne øjne set, hvordan din families og venners energi vendte tilbage" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 101). Passagen optræder mod slutningen af fremtidsvisionen og efterlader tilsyneladende læseren med bare én mulig konklusion: Det er altafgørende, at vi får en grøn omstilling af landbruget – for hvem ønsker ikke at se sine nærmeste få det godt igen? Denne form for tilskrivning er karakteristisk for manifestgenrens konstitutive retorik, og med duformen for-

stærkes den yderligere; *du* ved, at det, der står, er sandt, for du har selv oplevet det – og mærket det "inde i dit bryst" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 92). Duformen peger ganske vist ud mod læseren og kalder i den forstand på refleksion, men i sidste ende tillader manifestets egen fortælle-mæssige logik kun, at læseren tilslutter sig Den Grønne Ungdomsbevægelses politiske standpunkt og lader sig indlemme i vi'et.

En ting er imidlertid, hvordan de konstitutive mekanismer i teksten fungerer; noget andet er, hvorvidt den faktiske læser accepterer den fortælle-mæssige logik og identificerer sig med den fremskrevne subjektposition. "There are no guarantees", skriver Lyon, "that a manifesto will reach – let alone transform – the publics, subaltern or otherwise, that it aims to address" (Lyon, 1999, s. 24). Jeg vil afslutte artiklen med at løfte blikket mod den konkrete virkelighed, som manifestet udspringer af og taler ind i: Lykkes Den Grønne Ungdomsbevægelse i bestræbelsen på at nå sin læser?

Afrunding: Mærker du det i dit bryst?

Den Grønne Ungdomsbevægelse har, som det fremgår af bevægelsens formålsprogram, i en årrække arbejdet aktivt for at bringe Danmark i en grønnere retning (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2025). Det er bl.a. sket gennem udgivelser som *Levedygtigt Landbrug*, der blev positivt modtaget af flere forskere (se Sæhl, 2024), men også gennem en række demonstrationer med stort fremmøde, senest "Folkets Klimamarch" d. 22. marts 2026 (Maach, 2026). Den Grønne Ungdomsbevægelses politiske standpunkt vækker således genklang hos dele af befolkningen, og en rimelig antagelse synes at være, at denne gruppe vil acceptere manifestets fortælle-mæssige logik og identificere sig med den fremskrevne subjektposition; de vil uden større forbehold tage med på "fremtidsrejse[n]" (Den Grønne Ungdomsbevægelse, 2024, s. 38).

Men hvordan påvirker manifestets konstitutive retorik de læsere, der ikke i forvejen er tilhængere af Den Grønne Ungdomsbevægelses politiske standpunkt? Hvor effektivt et virkemiddel er duformen her? I *The Stylistics of "You". Second-Person Pronoun and Its Pragmatic Effects* (2022) omtaler Sandrine Sorlin "du"-pronomenet som et særligt "persuasive" word" (Sorlin, 2022, 1)¹² og fremhæver, hvordan det gennem årtier har indtaget en central plads i f.eks. reklamer og politiske kampagner. Det er i forlængelse heraf ikke overraskende, at også Den Grønne Ungdomsbevægelse anvender netop "du"-pronomenet, der, når det optræder i en dufortælling, om muligt bliver endnu mere effektivt, da læseren indskrives i en sammenhængende fortælling og får mulighed for at opleve en potentiel identifikation over længere tid. Trods "du"-pronomenets persuasive egenskaber er det imidlertid langt fra sikkert, at den kritiske læser vil acceptere den fortælle-mæssige logik og identificere sig med den fremskrevne subjektposition. Det er den blandende modtagelse af

12 Sorlin, der i bogen beskæftiger sig med "du"-pronomenet på tværs af "genre, time and medium" (Sorlin, 2022, s. ix), henviser her til et studie udført af Afdeling for Psykologi ved Yale University.

Janne Tellers bog *Hvis der var krig i Norden* (2004) et godt eksempel på. Bogen er, ifølge Teller selv, skrevet som en kritik af 2000'ernes højredrejning i dansk politik (Ruff, 2012), og også her opfordres læseren til at forestille sig, at hun er du'et, der i bogen må flygte med sin familie fra krig i Norden til fred i Mellemøsten. I skarpe vendinger kritiserer politiker fra Dansk Folkeparti Peter Kofod i et debatindlæg bogen og dens brug af duformen; læseren bliver mødt af en unuanceret fremstilling og kan kun, lyder det fra Kofod, sidde bestyrtet tilbage over "Danmarks umenneskelige asylpolitik" (Kofod, 2015).¹³

Levedygtigt Landbrug er, mig bekendt, ikke blevet mødt af en lignende kritik. Når duformen muligvis fremstår mindre provokerende her, kan det hænge sammen med den forventningshorisont, der knytter sig til manifestgenren. Den Grønne Ungdomsbevægelse er, som Madsen er inde på, påfaldende høflig i sin tone, og fremtidsvisionen, der er udformet som en dufortælling, er, til forskel fra *Hvis der var krig i Norden*, omsluttet af en ramme, hvor kontekst og formål italesættes direkte. Herudover besidder *Levedygtigt Landbrug* langt fra samme litterære kvaliteter som *Hvis der var krig i Norden*, hvilket kan tænkes at have en afvæbnende effekt i forhold til potentielt kritiske læsere: Manifestet er skrevet af en gruppe unge mennesker med et fælles ønske om at skabe en grønnere verden – ikke en prisbelønnet forfatter.¹⁴ Duformen bliver her et virkemiddel, der, ovenstående taget i betragtning, formodentlig lykkes bedst i forhold til de læsere, der i forvejen er tilhængere af – eller i hvert fald sympatisk indstillet over for – Den Grønne Ungdomsbevægelses politiske standpunkt.

Artiklen har, håber jeg, været med til at kaste lys over, hvad der opstår i krydsfeltet mellem manifest og dufortælling, og derved bidraget med nye indsigter i forhold til, hvordan duformen kan anvendes som led i et manifests konstitutive retorik. Duformen rummer en interessant dobbelthed, der gør den oplagt i forbindelse med manifestgenren og dens orientering mod handling i den virkelige verden. På den ene side har duformen et særligt interpellativt potentiale, idet læseren på direkte vis positioneres som du-protagonist og tilskrives en bestemt holdning. På den anden side lægger duformen op til refleksion hos læseren, der aktivt må forholde sig til den fremskrevne virkelighed. En sådan dobbelthed rummer manifestgenrens karakteristiske "vi" ikke. I dagligdagssprog taler et *vi på vegne af*, mens et *du* taler *til*. Tiltalefunktionen er ganske vist fraværende i forhold til du'et i teksten, men ikke i forhold til læseren, som manifestet er rettet mod. Hvorvidt den faktiske læser, der ikke i udgangspunktet deler Den Grønne Ungdomsbevægelses politiske standpunkt, bliver overbevist og handler i overensstemmelse med det, er usikkert, men manifestets opråb er entydigt: *Du* må gøre noget – *nu*.

13 Se Meyer, 2024b, hvor jeg udforsker den interpellative brug af duformen i *Hvis der var krig i Norden*.

14 I kronikken "Når litteratur bliver til debatindlæg" (2017) anklager kandidat i litteraturhistorie Anne-Marie Vestergaard Teller for at være en "ond forfatter", der "manipulerer med læseren" (Vestergaard, 2017); duformen anvendes til at vække empati hos læseren, så Teller i sidste ende får sine egne holdninger igennem.

Litteratur

- Althusser, L. ([1969] 1971). "Ideology and Ideological State Apparatuses (Notes Towards an Investigation)". I B. Brewster (Overs.). *Lenin and Philosophy and Other Essays* (s. 127-183). New York: Monthly Review Press.
- Barthes, R. ([1958] 1972). "There Is No Robbe-Grillet School". I R. Howard (Overs.). *Critical Essays* (s. 91-95). Evanston: Northwestern University Press.
- Bell, D. M. (2017). *Rethinking Utopia. Place, Power, Affect*. New York: Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315709697>
- Black, E. (1970). "The Second Persona". *The Quarterly Journal of Speech*, LVI(2), s. 109-119.
<https://doi.org/10.1080/00335637009382992>
- Bonheim, H. (1983). "Narration in the Second Person". *Recherches Anglaises et Américaines*, 16, s. 69-80.
- Burke, K. (1950). *A Rhetoric of Motives*. Berkeley, Los Angeles & London: University of California Press.
- Butor, M. ([1957] 1960). H. N. Christensen (Overs.). *Valget*. København: Arena.
- Charland, M. (1987). "Constitutive Rhetoric. The Case of the *Peuple Québécois*". *The Quarterly Journal of Speech*, 73(2), s. 133-150. <https://doi.org/10.1080/00335638709383799>
- DelConte, M. (2003). "Why You Can't Speak. Second-Person Narration, Voice, and a New Model for Understanding Narrative". *Style*, 37(29), s. 204-219.
<https://doi.org/10.1177/0963947016638985>
- Den Grønne Ungdomsbevægelse (2024). *Levedygtigt Landbrug*. Valby: Økotopia.
- Den Grønne Ungdomsbevægelse (2025). *Formålsprogram*. dgub.dk.
- Dgbu.dk (tilgået 19. november 2025).
- Eilans, N. (Red.) (2016). *The Second Person. Philosophical and Psychological Perspectives*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315671697>
- Fahs, B. (2019). "Writing with Blood. The Transformative Pedagogy of Teaching Students to Write Manifestos". *Radical Teacher*, 115, s. 33-38. <https://doi.org/10.5195/rt.2019.639>
- Fludernik, M. (1993). "Second Person Fiction. Narrative You As Addressee And/Or Protagonist". *Arbeiten aus Anglistik und Amerikanistik*, 18(2), s. 217-247.
- Herman, D., Jahn, M. & Ryan, M.-L. (2010). "Second-Person Narration". I D. Herman, M. Jahn & M.-L. Ryan (Red.). *Routledge Encyclopedia of Narrative Theory*. London: Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203932896>
- Jeziorska-Haladyj, J. & Rembowska-Pluciennik, M. (2022). "Second Person in Different Genres and Cultural Practices". *The Problems of Literary Genres* 65(4), s. 7-16.
<https://doi.org/10.26485/ZRL/2022/65.4/1>
- Kacandes, I. (1994). "Narrative Apostrophe. Reading, Rhetoric, Resistance in Michel Butor's *La Modification* and Julio Cortazar's 'Graffiti'". *Style*, 28(3), s. 329-349.
- Kofod, P. (2015). "Jeg fik noget af et chok, da jeg læste en skolebog og opdagede, hvor meget politisk slagside, den havde". *Den korte avis* (4. juni 2015).
- Lyon, J. (1991). "Transforming Manifestoes. A Second-Wave Problematic". *The Yale Journal of Criticism*, 5(1), s. 101-127.
- Lyon, J. (1999). *Manifestoes. Provocations of the Modern*. Ithaca: Cornell University Press.
<https://doi.org/10.7591/9781501728358>
- Maach, M. L. (2026). "I dag er der Folkets klimamarch i seks byer". *dr.dk* (21. marts).
<https://www.dr.dk/nyheder/seneste/i-dag-er-der-folkets-klimamarch-i-seks-byer> (tilgået 3. april 2026).
- Madsen, C. (2023). "Konstitutiv retorik". I H. Roer, M. Lund & C. Madsen (Red.). *Retorikkens aktualitet* (s. 379-421). København: Hans Reitzel.
- Madsen, D. (2025). "Genreanalyse. Manifestet *Levedygtigt Landbrug*". I S. Auken, H. K. Haastrup & S. B. Nielsen (Red.). *Klima i litteratur, sprog og medier* (s. 81-93). København: Hans Reitzels Forlag.
- McHale, B. (1987). *Postmodernist Fiction*. London: Routledge.
<https://doi.org/10.4324/978020393321>

- Meyer, P. (2023). "'Du kan ikke sende bevidstheden hjem. Kun tvivlsomt papir'. Om brugen af 'du' i Cecil Bødgers selvbiografiske værk *Salthandlerskens hus*". *Edda*, 110(4), s. 244-256. <https://doi.org/10.18261/edda.110.4.4>
- Meyer, P. (2024a). *Dufortælling i dansk litteratur* (ph.d.-afhandling). Institut for Kommunikation og Kultur, Aarhus Universitet.
- Meyer, P. (2024b). "Positioning You. Fictionality and Interpellation in Janne Teller's *War: What If It Were Here?*". I S. Björninen, P. Meyer, M. Mäkelä & H. Zetterberg-Nielsen (Red.). *Dangers of Narrative and Fictionality. A Rhetorical Approach to Storytelling in Contemporary Western Culture* (s. 163-181). Bern: Peter Lang. doi: 10.3726/b21221
- Mildorf, J. (2016). "Reconsidering Second-Person Narration and Involvement". *Language and Literature*, 25(2), s. 145-158. <https://doi.org/10.1177/0963947016638985>
- Moser, K. S. (2024). "Luderen, akademikeren og manifestet. En retorisk analyse af genrekseksperimenter og talepositioner i to nyere danske manifeste". *Kvinder, Køn & Forskning*, 2, s. 180-193. <https://doi.org/10.7146/kkf.v37i2.143478>
- Nielsen, H. S. (2011). "Fictional Voices? Strange Voices? Unnatural Voices?". I P. K. Hansen, S. Iversen, H. S. Nielsen & R. Reitan (Red.). *Strange Voices in Narrative Fiction* (s. 55-81). Berlin: De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110268645.55>
- Newman, D. A. (2018). "Your Body Is Our Black Box. Narrating Nations in Second-Person Fiction by Edna O'Brien and Jennifer Egan". *Frontiers of Narrative Studies*, 4(1), s. 42-65. <https://doi.org/10.1515/fns-2018-0004>
- Phelan, J. (1994). "'Self-Help' for Narratee and Narrative Audience: How 'I' – and 'You?' – Read 'How'". *Style*, 28(3), s. 350-365.
- Prince, G. (1987). *A Dictionary of Narratology*. Lincoln: University of Nebraska Press.
- Puchner, M. (2005). *Poetry of the Revolution. Marx, Manifestos, and the Avant-Gardes*. Princeton: Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400844128>
- Richardson, B. (2006). "'At First You Feel a Bit Lost'. The Varieties of Second Person Narration". I *Unnatural Voices. Extreme Narration in Modern and Contemporary Fiction* (s. 17-36). Columbus: Ohio State University Press.
- Ruff, O. (2012). "'I never write to provoke': Interview with Janne Teller". *Hungarian Literature Online* (6. maj). https://hlo.hu/interview/interview_with_janne_teller.html (tilgæet 3. april 2026).
- Sorlin, S. (2022). *The Stylistics of "You". Second-Person Pronoun and Its Pragmatic Effects*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108966757>
- Sæhl, M. (2024). "Forskere roser ungdomsbevægelses drømmeskrift for fremtidens landbrug". *Information* (22. marts).
- Therkildsen, L. S. (2025). "Konstitutiv retorikk". I K. Bjørkdahl, K. L. Berge, L. S. Villadsen & E. Bengtson (Red.). *Nordisk Retorikkleksikon*.
- Vestergaard, A.-M. (2017). "Når litteratur bliver til debatindlæg". *Berlingske Tidende* (13. juli).
- Weeks, K. (2013). "The Critical Manifesto. Marx and Engels, Haraway, and Utopian Politics". *Utopian Studies*, 24(2), s. 216-231. <https://doi.org/10.5325/utopianstudies.24.2.0216>